

Kaldt i Norge nå

Maren Østvold Lindheim

Psykolog

Det er altfor stille fra oss psykologer i debatten om asylsøkende barn og unge.

ILLUSTRASJON: SIMEN AUGUST ASKELAND

DEBATT: ASYLBARN

Jeg må skrive om dette, har jeg sagt til meg selv. Du må mene noe nå. Du kan ikke, som fagperson og medmenneske, høre historier om familier som hentes midt på natten for å tvangsreturneres, om ungdom som må klare seg alene uten omsorg fra barnevernet, og om barn som sendes alene ut av landet etter Dublinavtalen, uten å mene noe! Jeg har gjentatte ganger satt meg ned for å skrive, men så kommer tvilen: Kan jeg nok om dette feltet? Har jeg tilstrekkelig erfaring og fagkunnskap til å uttale meg om et så komplisert tema? Og mens jeg tviler og leter etter referanser, sendes enda et barn ut av landet.

Har begreper som «enslige mindreårige asylsøkere» hindret oss i å se at dette er barn og ungdom?

Språket

Hvorfor kalles de «enslige mindreårige asylsøkere»? «Enslig» er et ord jeg bruker om voksne. Er du gift, samboer eller enslig? Barn er alene, foreldreløse, forlatt. Og en åtte år gammel gutt er mindreårig, men jeg foretrekker å kalle ham et barn. En femtenåring en ungdom. Asylsøkende barn og ungdom uten omsorgspersoner. Og hva med «lengeværende asylbarn»? Lengeværende? Mange har aldri vært noe annet sted. Dette er barn som har vokst opp i Norge. Språket gjør noe med oss. Kanskje har begreper som «enslige mindreårige asylsøkere» hindret oss i å se at dette er barn og ungdom?

Så skjer det noe. Under markeringen til støtte for asylbarna 12. januar i år blir det enkelt. Det er datteren min som hjelper meg, og jeg skriver i Klassekampen 16. januar:

«Si det en gang til, mamma. Hvorfor får de ikke bli?». Julia, 5 år, ser opp på meg, og jeg forsøker igjen å forklare hvorfor 544 barn, som har vokst opp i Norge, skal sendes ut av landet. «Hvorfor kan de ikke få bli hvis de vil det?», spør hun. Og det slår meg at jeg ikke klarer å gi henne en god forklaring, for jeg forstår det ikke selv. «Det er dårlig gjort», sier hun. «Ja, det er dårlig gjort», sier jeg.

«Hvor er barna?», sier Julia og ser seg rundt i fakkeltøget. Ja, hvor er de? Tenker jeg. De er her. De er våre barn og en del av oss. De er Julia, barna til Jens Stoltenberg, Siv Jensens tantebarn, alle norske barn – de er barn! Med barnehender, barnelatter og barnegråt. Forstår vi det egentlig? At det er på ekte? Kunne vi da, som nasjon, gjøre dette?

«Det blåser en kald vind over landet», kommer det fra taleren utenfor Stortinget. «Hvor er den?», spør Julia. «Den kalde vinden?». Hun ser opp i luften. Over Stortinget, Spikersuppa og Karl Johan. «Kjenner du den?», sier hun. «Ja», sier jeg og kjenner at jeg fryser. Og jeg kjenner den kalde vinden. I debattene om rumenere som jages fra det ene tilfluktstedet til det neste, i møte med enslige mindreårige asylsøkere som ikke får hjelp fra barnevern eller fagpersoner, i en politikk der målet er å begrense asylsøkingen til Norge, og der det anses som positivt hvis færre barn, FÆRRE BARN!, i nød søker hjelp hos oss, der vi utsetter barn for en ekstrem påkjenning ved å la dem leve i uvisshet og frykt, og der vi nå sender våre barn ut. Det er kaldt i Norge nå.

«Får de bli?», spør Julia idet hun hører applaus under talene. «Nei», sier jeg. «Det vet vi ikke om de får, dessverre.» «Får de bli?», spør hun igjen neste gang det er applaus. «Vi får håpe det», svarer jeg. «Får de bli?», spør hun igjen og ser på meg med et inderlig sårt blikk, og jeg angrer på at jeg tok henne med på dette. «Ja, de får bli», sier jeg. For det må de få. Hvis ikke vet jeg ikke om vi kan forklare dette for våre barn eller se dem i øynene lenger.

Og jeg hører Arnulf Øverlands inntrengende stemme male i hodet mitt:

«Jeg våknet en natt fra en underlig drøm, det var som en stemme talte til mig, fjern som en underjordisk strøm – og jeg reiste mig opp: hvad er det du vil mig?

Du må ikke sove! Du må ikke sove!

Du må ikke tro, at du bare har drømt!».

«Hvor er statsministeren?», sier Julia idet vi går hjemover forbi den store løven, og datteren min titter opp mot Stortinget. «Ja», sier jeg. «Hvor er statsministeren?».

Teksten er skrevet med hjertet og ikke med utgangspunkt i fag, men jeg håper den vil kunne inspirere flere psykologer til å komme på banen med all sin kunnskap om barnepsykologi, traumepsykologi, tilknytnings- og relasjonsteori. For det er altfor stille fra oss i denne debatten, og vi bør mene noe nå.

maren.lindheim@gmail.com